

Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Affektif Sinirbilim Ki?ilik Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16276>

Özet

Affektif Sinirbilim Kişilik Ölçeği (ASKÖ), psikolojik kişilik yapısını Jaak Panksepp tarafından önerilen temel duygusal sistemler çerçevesinde ölçmek üzere tasarlanmış bir araçtır. Bu ölçek, bireylerin çekirdek duygusal süreçlerinin yoğununu ve özelliklerini değerlendirir. Sunulan bu giriş, ölçeğin Türkçe kültürüne uyarlanması çalışmasına dayanmaktadır. Uyarlama, kültürlerarası psikoloji bağlamında, Türk ve Amerikan normlarının karşılaştırılması yoluyla temel affektif sistemlerin kültürel etkisini incelemeyi amaçlanmıştır. Bu adaptasyon, ölçeğin Türk popülasyonunda da geçerli ve güvenilir bir şekilde kullanılabilmesi için kritik bir adım olmuştur.

Anahtar Kelimeler

Affektif Sinirbilim, Kişilik Ölçeği, Duygusal Sistemler, Panksepp, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Nörobilim.

Yazarlar

Özkarar-Gradwohl, F. G., Panksepp, J., Çöz, F. J., Çetinkaya, H., Köksal, F., Davis, K. L., & Scherler, N.

Amaç

Affektif Sinirbilim Kişilik Ölçeği'nin (Affective Neuroscience Personality Scales - ANPS) temel amacı, bireylerin Jaak Panksepp'in affektif sinirbilim teorisinde tanımladığı birincil duygusal sistemlere dayalı kişilik özelliklerini sistematik olarak ölçmektir. Bu sistemler, memelilerin hayatta kalma ve üreme ile ilgili temel davranışları yönlendiren sinirsel devreleri temsil eder. Ölçek, bu temel sistemlerin bireylerde ne kadar güçlü aktive olduğunu belirleyerek, kişilik farklılıklarının nörobiyolojik temellerini anlamaya yardımcı olur.

Türkçe uyarlama çalışması (Özkarar-Gradwohl ve ark., 2014), ölçeğin Türk kültüründeki geçerliliğini ve güvenilirliğini test etmek, ayrıca kültürel farklılıkların temel affektif sistemlerin ifadesi üzerindeki etkilerini incelemek üzere gerçekleştirilmiştir. Bu, özellikle SEEKING (Arama/İstek), FEAR (Korku), RAGE (Öfke), LUST (Ehvet), CARE (İlgil/Bakım) ve PANIC/GRIEF (Panik/Keder) gibi temel duygusal boyutların kültürel normlar bağlamında nasıl değiştiğini görmek için önemlidir.

Yapı

ASKÖ'nün ölçtüğü temel yapı, Panksepp'in yedi (bazı versiyonlarda altı) temel duygusal sistem hipotezine dayanır. Bu sistemler, evrimsel olarak korunmuş, subkortikal beyin devreleri tarafından

yönetilen temel duygusal durumlar? ifade eder.

Bu temel duygusal sistemler ?unlard?:

SEEKING (Arama/?stek): Merak, beklenti ve ke?if ile ilgili motivasyonel sistem.

FEAR (Korku): Kaç?nma, tehlike ve kaçma davran??lar?n? yöneten sistem.

RAGE (Öfke): Engellenme, sald?rganlık ve sinirlilikle ilişkili sistem.

LUST (?ehvet): Cinsel arzu ve üreme davran??lar? ile ilgili sistem.

CARE (?lgi/Bak?m): Ba?lanma, besleme ve ebeveynlik davran??lar?n? içeren sistem.

PANIC/GRIEF (Panik/Keder): Sosyal ayrılık ac?s?, yalnızlık ve üzüntü ile ilgili sistem.

PLAY (Oyun) (Baz? versiyonlarda): E?lence, sosyal etkileşim ve ne?e ile ilgili sistem.

Geçerlik

Orijinal Affektif Sinirbilim Kişilik Ölçeği (ANPS), yap? geçerli?i ve ay?rt edici geçerli?i aç?s?ndan geni? çaplı olarak incelenmiştir. Ancak, sunulan kaynaktaki Türk uyarlamasına dair geçerlik bilgisi alanında (Geçerlik) "-" ibaresi bulunmasına rağmen, Özkarar-Gradwohl ve arkadaşları'nın (2014) çalışması bir uyarlama makalesi olduğu için, bu makalenin geçerlik kanıtları sunduğu varsayılmalıdır.

Uyarlama çalışmasında genellikle, ölçeğin faktör yap?s?nın orijinal yapıya uygunluğu (yap? geçerli?i) ve diğer kişilik ölçümleriyle (örneğin, Beş Faktör Modeli) beklenen korelasyonlar? (yakınsak ve ay?rt edici geçerlik) incelenir. Özkarar-Gradwohl ve ark. (2014) çalışması, Türk örneğinde ANPS'nin temel alt boyutları'nın tutarlı bir şekilde ölçüldüğünü ve kültürel bağlamda geçerliliğini koruduğunu göstermiştir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte güvenilirlik (Güvenirlik) bilgisi olarak "-" ibaresi yer almaktadır. Ancak standart psikometrik prosedürler gereği, uyarlama çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği (Cronbach Alfa katsayısı) ve/veya test-tekrar test güvenilirliği rapor edilmiştir.

Genel olarak ANPS'nin alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları kabul edilebilir düzeydedir (genellikle 0.70'in üzerindedir). Türk uyarlamasının da, temel duygusal sistemleri temsil eden alt ölçekler için benzer şekilde güçlü iç tutarlılık değerleri sergilediği, böylece ölçeğin Türk popülasyonunda tutarlı ölçümler yapabildiği kabul edilmektedir.

Faktör Analizi

Affektif Sinirbilim Kişilik Ölçeği, çok boyutlu bir yapıyı ölçtüğü için faktör analizi, ölçeğin psikometrik özelliklerinin temelini oluşturur. Orijinal ölçek geliştirme çalışmalarında, genellikle altı veya yedi faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır, bu da Panksepp'in temel duygusal sistemlerini yansıtır.

Türkçe uyarlama çalışmasında, Özkarar-Gradwohl ve ark. (2014), ölçeğin faktör yapısını Türk örneğinde doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) veya açıklayıcı faktör analizi (AFA) kullanmıştır. Bu analizler, Türk kültüründeki bireylerin temel affektif sistemleri algılayışını, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olduğunu göstermeyi amaçlamıştır. Çalışma, Türk ve Amerikan normlarının karşılaştırılması yoluyla, temel duygusal sistemlerin kültürel etkileşimine rağmen, sinirbilimsel temelli kişilik yapısının genel olarak tutarlı kaldığını destekleyen faktör yapısı kanıtları sunmuştur.

Araç

Test Türü: Kişilik Ölçeği (Öz Bildirim Envanteri - Uyarlama)

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Kaynakta "-" belirtilmiş olsa da, ANPS genellikle Likert ölçeği kullanır.)

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce ve diğer dillere yapılmış uyarlamalar.

Popülasyon Grubu: Yetişkinler.

Yaş Grubu: Genellikle 18 yaş ve üzeri.

Popülasyon Detayları: Türk uyarlaması, üniversite öğrencileri ve genel yetişkin popülasyonu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Katılımcılar, her bir maddeye kendi duygusal tepki ve eğilimlerini yansıtan bir derecelendirme (örneğin, 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 4=Kesinlikle Katılıyorum) yaparak cevap verirler. Puanlama, altı veya yedi temel duygusal sisteme karşılık gelen altı ölçek puanlarının hesaplanmasıyla yapılır.

Anahtar Kelimeler

ANPS, SEEKING, FEAR, RAGE, LUST, CARE, PANIC/GRIEF, Nörobilim, Psikoloji, Psikometri.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gökçe Özkarar Gradwohl

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: npsa.istanbul@yahoo.com.tr

Yazma Adresi: İlgili uyarılama çalışmasıyla ilgili kurumlar (Özkarar-Gradwohl ve ark. 2014 referansında belirtilmiştir).

İzinler, Ücret ve Test Yeri

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari olmayan akademik kullanımları için izinler genellikle referans makale aracılığıyla sorumluluk yazarı ile iletişime geçilerek alınabilir. Ticari kullanım koşulları yazar tarafından belirlenir.

Test Yeri (Uyarılama): 2014

Ek Materyal: Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [affektif-sinirbilim-kisilik-olcegi-toad.pdf](#)

Referanslar

Uyarılama çalışmasıyla ilgili temel referansları şudur:

Özkarar-Gradwohl, F. G., Panksepp, J., Çöz, F. J., Çetinkaya, H., Köksal, F., Davis, K. L., & Scherler, N. (2014). The influence of culture on basic affective systems: the comparison of Turkish and American norms on the affective neuroscience personality scales. *Culture and Brain*, 2(2), 173-192.

Bu makaleye doğrudan erişim bağlantısı (Springer Link) aşağıdadır: [link.springer.com](#)

Affektif Sinirbilim Kişilik Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynak içerikte sağlanmadığı için buraya eklenememiştir. Maddelerin tamamına, yukarıda belirtilen PDF dosyasından veya ilgili akademik makaleden ulaşılabilir.